

ВАТРА

Ту мене мати породила, солодким молоком кормила, ту хочу жити умирати, де жили мій отець і мати

В літнім
номери часопису

Так ся крутит спота

Магія
Чорного

Вільхівцю
500

XXVI

Фольклорний ансамбль
„Земплінчане своїна”

ТЕКСТ ВІКТОРІЯ ГОЙСАК

Лемківський кermеш в Вільхівці

21-22 мая в Вільхівці Об'єднання лемків організувало XXVI Лемківський кermеш. Свято зачалося од вечірні в церкви Перенесіння мощи св. Миколая. Потім в концертній програмі виступили фольклорний колектив «Вільшня» з Полян, лемківський дует „Червена Рута” з Полян, до забави пригравав руснацкий музичний гурт «Такт» зо Словащини.

Пам'ятний знак 500-літя села

Другий ден кermешу зачалося урочистом літургієм з процесійним обходом. Господаре свята привитали гости Кermешу: м. ін.: радника воєвідского Даріуша Соберая, старосту повіту кросненського Яна Ющак, віце-старосту повіту Адольфа Каспшика, члена управи повіту Александра Мерцка, представника воєводи дс. національних і етнічних меншин Малгожату Майку - Онишкевич. З витальним словом виступив декан о. Андрій Журав.

В тім році кermеш бив особливим, бо Вільхівець святкує 500-літя свого заснування. З нагоди той важной дати поставлено пам'ятний знак, якого урочисте отворіня і посвячиня одбудеся 16 липня.

Майстер-клас Тетяни Скоромной

Концертну програму отворили молодіжні ансамблі з нашого ліцею з Лігниць: танцювальний «Горицвіт», вокально-інструментальний «Дикі бджоли» і хор «Полонина». Молодь з вчителями приїхала в гори юж перше, жеби порядкувати цмонтерів селах своїх прадідів, і завітала тіж на кermешову сцену. То не бив єдиний молодіжний акцент.

Під час свята одбився співочий конкурс рідних пісень для діти и молоді «Співай, Лемківщино». Розспівани діти так захопили присутніх, же в імени конферансьєрів долучився до конкурсантів ведучий Гриц Суханич, а в імени журі конкурсу - Валерія Чернак з Міхаловець (Словаччина). Таке вишло спільне співання.

Виступили і інші колективи: „Терещаки” з Завадки Риманівської, „Рівняне” з Рівного, „Толгаї” з Ленк Дукельських. 3-за карпатської меджи завитав фольклорний колектив „Земплінчане своїна” з Міхаловець (Словаччина) з руснацкима і словацкима піснями і танцями. Діти розмальовували деревляни чачка під оком майстрині Тетяни Скоромної, доросли перетігали ліну, а до гуляня пригравав фольково-роковий гурт «Слов’яни» з Кракова. Під час кermешу можна било оглянути виставу «Деревляни церкви в польских и українских Карпатах», виставу учнівських праць з пунктів навчання рідної мови, експозицію давних предметів и знарядь, творів лемківського ремесла. З нагоди кermешу, як і щорока, Об’єднання лемків видало „Кermешови вісти”.

ЗМІСТ:

**Пропонуєме Вам БАТРУ
в новій графіці
- в 25-літя
редакторської праці
над журналом.**

❖ **Обкладинка:**
В проекті обкладинки
використано цитату поета
з Бардіївщини Олександра
Павловича

❖ **Фотографували:**
Славомир Гойсак, Варфоломей
Келтика, Адам Вишовський, Лідія
Тилявська, Мілько Гойсак, Анна
Баняс, Емілія Піж, Оксана Баюс,
Катерина Ковальська

2	XXVI ЛЕМКВСЬКИЙ КЕРМЕШ В ВІЛЬХІВЦІ
4	ГУРТ „РОМЕН”
6	НЕ ЗАБУВАЙМО ПРО КАРПАТИ
7	НАШІ СЕЛА: ПАНТНА - 100-ЛІТЯ ЦЕРКВИ
10	ЖДЕМЕ ВАС В МАГІЧНІМ КРАКОВІ
12	ДЕН ДІТИНИ НА ЗАХІДНИХ ЗЕМЛЯХ
13	О КРЕВЕТКАХ ПІД МІКРОСКОПОМ
14	А ШТО ЧУТИ НА АНТОНІЧІВЦІ
15	ВІРТУАЛЬНА ПОДОРОЖ
17	ЙОД І КАРПЕЛІ
18	В ПОРОГАХ НАШОГО ЛІЦЕЮ В ЛІГНИЦІ
20	З ДОМАШНЬОЇ АПТЕЧКИ
21	ВЕРТАЙМЕ ДО ДАВНИХ ІМЕН
22	З МОЙОЇ ПОЛИЧКИ
23	ЛЕМКІВСЬКИ ПИСАНКИ ... В КИЄВІ
24	ЛЕМКІВСКА ХРОНІКА
27	БЛЬОГ. WWW; СТРАВИ: ФУЧКИ
28	СУХОРСЬКИ: ПАМ’ЯТНИК ТАРАСУ ШЕВЧЕНКУ

ТЕКСТ РОМАН ЛАДНА

Понад півтисяча лемківських весіль,
півсотні Маланок і праві сотня забав
в виконанню ансамблю

члени «Ромену» почали реалізувати власні
житєви пляни і ансамбль до 2004 р. діяв лем
в складі Роман Ладна, Євген Хованец. В 2005
р. «Ромен» завісив діяня, але то не бив кінець,
бо од жовтня 2015 року зас діє до гнеска.
Вшиткими справами од початку створиня

«РОМЕН»

Історія

Музично-вокальний ансамбль «Ромен» створив в 1974 р. в Вроцлаві Роман Ладна, втовди студент факультету права Вроцлавського університету. Першими членами ансамблю били: Семан Романяк, Роман Гопей, Роман Пилипович і Роман Ладна. В 1975 р. до ансамблю долучив Ваньо Пелячик. В тім самім році я однашов для «Ромену» дві вокалістки: Дарію Бачик - ученицю VIII ліцею з Вроцлава та Марійку Іваник — студентку Вроцлавського університету. В таким складі «Ромен» виступував до 1980 р. В 1980 р. дішло до змін: до Канади виїхали Семан Романяк і Марійка Іваник. Перерва в діяню ансамблю била в часі стану воєнного, але втовди цілий час бив набір членів до ансамблю, по яким до «Ромену» долучили Євген Ревак і Євген Хованец, а два роки пізніше - Андрій Кочаньскі, Богдан Вітак і Влодек Кухарик. В тим складі: Кочаньскі, Кухарик, Пелячик, Вітак, Ладна і яко впертя Дарек Кренца, а солістком била Дарка Бачик-Собин, ансамбль діяв до 1994 р. І зас дішло до змін: до Канади виїхав Ваньо Пелячик, а до Німец - Євген Ревак і Дарка Бачик-Собин. Інши

«Ромену» - діяням, організаціом концертів, фінансуваням, закупом інструментів, строями, транспортом, адміністраціом - займаувався Роман Ладна.

Діяльність на сценах

Ансамбль Ромен, найбарже в роках 70-х і 80-х бив барз популярний, дав 17 повних концертів. Виступував праві в цілій Польщи, медже іншими в Лігници, Банях Мазурских, Варшаві, Гданьску, Кошаліні, Кракові, Громадці. Пан Ярослав Полянський - керівних та диригент хору «Журавлі» - запросив ансамбль «Ромен» на спільни концерти. Ансамбль тот грав сапорт перед концертом «Журавлі». Тот проєкт зреалізовано практичні по цілій Польщи, м.ін. в Гданьску, Кошаліні, Слупску, Щеціні, Зеленій Горі, Гожові Велькопольским. «Ромен» виступив тіж два рази на Лемківских ватрах в Бортнім і Ждини. Ансамбль заграв на 581 лемківских весілях в містах і по селах – місцях, де часто люде били розшмарени або оддалени од церкви, яка могла би їх тримати при своїм. Такима місцями де «Ромен» грав весіля били м.ін: Бяла Подляска, Луги, Длуге, Стобно, Тшцянка, Ольшаніца, Патока і цілий Нижній Слеск. Не спосіб вимінити вшитких тих місць.

Спомний собі, ЛЕМКУ

**Спомний собі, ЛЕМКУ,
Як Тя виганяли,
Як за Тобом гори
Сердечно плакали,
Бо не було місця
Для Тебе ту жити,
Бо заперали
В церквах ворота.**

Приспів:

**Ту є та
Єдина
Під небом
Твоя земля.**

**Подивися, ЛЕМКУ,
То сут Твої гори,
Котри Ти шануєш,
Як неба простори.
Уж Тебе з той землі
Нихто не вишмарит,
Бо ту Твої діти
Гнеска приїхали.**

Приспів.

Роман Ладна 1990 р.

Моя перша пісня "Де наша земля", написана в 1974 р. ставлять питання - "Де є мій рідний край і наша воля?" Наступна "О Лемковино!" описує, як вчили нас на Заході родиче о Лемковині. І хоц нам там добрі економічні, то ми знаме, одкаль зме і длячого без вчиня рідной мови заміст серця носится камінь. "Спомний собі, лемку" - то пісня о нашим місци на землі: "То є та, єдина, під небом, твоя Земля", але і про того, што ми діти лемків — вроджени на Заході — приїжджаме штороку на Ватру засвідчити о нашій любові до Лемковини з пошаном для Тих, котри на ню повернули.

Чесьть Лемківській ватрі віддав-єм, коли писав слова до пісні "Добрий вечер, Лемківска ватро" в 1991 році. Коли єм співав: "Добрий вечер, гори і потоки. Добрий вечер, Лемківска ватро. Добрий вечер вшитким, возтеся за руки, най нигда не буде меж вами розлуки."

Тима прикладами хцу вказати, што вшитки мої концерти мали в собі душу. Било в них посланя і правда о нашій лемківській долі.

Ансамбль «Ромен» загрив 46 Маланок в різних містах м.ін. в Варшаві, Гожові Велькопольским, Вроцлаві, Пшемкові, Лігниці, Хоцянові. По 1994 р. «Ромен» грав тіж для польской публіки: Дни Вроцлава, Дни Волова, дожинки в Контах Вроцлавских, Бжегу Дольним, Сцінаві і Любіні. «Ромен» грав на 86 наших забавах. По концертах, котрих автором сценаріїв бив Роман Ладна, било барз дуже приємних рецензії в «Нашим слові», головні на Лемківській сторінці. Вказувано там барз дуже знимок, але і жартівливи карикатури. На ютубі є концерт «Ромену» з Ватри з 1991 року, котрий до гнеска можна оглядати. Ансамбль співпрацював тіж з кабареом варшавских студентів "Самакума".

Репертуар «Ромену»

На виступах, на забавах і Маланках грав-єм пісні українськи, в тим лемківски. Виступи на концертах били творени під кутом даной теми, а і слова пісен, котри єм писав, тіж творени били до конкретного концерту. Концерти на Лемківских ватрах мали в собі пісні, в котрих хтів-єм вказати вічний зв'язок межде лемками, вродженими по цілим світі, з Лемковином. В моїм випадку - лемка з Заходу з Лемковином.

Вартіст патріотична ансамблю

«Ромен»

Як творець і лідер того ансамблю перед і по кожному виступі мав я вступне і кінцеве слово. Представляв я сам або просив конферансьєра, щоб повів ким ми є, по што зме приїхали на тот виступ і яку музику граме.

Написав-єм 38 текстів до пісен.

Найважливіші для мене то: "Де наша Земля?", "О Лемковино!", "Вспомни собі, лемку.", "Добрий вечер, Лемківська ватро!", "Напиши мені лист", "Чеколяда", "У степу стоїть", "Марусю, Марусенько", "Мене Мірка воли", "Зоряна ніч" (о селі Бортне), "Тече, тече річка", "Як з наших хиж нас виганяли".

Пісні мої — «Ромена» - мають в своїм репертуарі ансамблі: «Водограй», Євген Демай, «Клуб 46», «Кичера». Співани сут на Ватрах в Ждини, Михалові і на менших — льокальних Ватрах в Польщі, але і на Ватрах в Канаді.

Вельку пошану і подяку мам для мого професора з Лігници Михала Дуди, котрий повів, што як абсолювент школи і хору «Полонина» продовжам його працю. Таки слова од так знаменитого лемка - то на правду вирізніння і чест для мене.

Мрія Романа Ладни

Мойом мрійом бив виступ з «Роменом» на Лемківській ватрі в Михалові з таким самим репертуаром, як в Бортнім і в Ждини. Хтів-єм там виступити як в себе, бо вродив-єм ся в Хойнові, виховав в селі Біскупін — 4 км од Михалова. Моя тета і стрико мешкали в Ярошівці — 500 метрів од Михалова. Так што моє дитяче і молоде життя прошло недалеко Михалова. На виступ на Ватрі в Михалові запросив мене пан Домбровский. Але пан Андрий Копча зажадав собі, щоб я вказав до цензури, котри пісні буде «Ромен» грати на тій Ватрі в Михалові. Пан Копча повів: "В наших співанках не може бити українських слів!" Я на тоту цензуру не згодився і зрезигнував з виступу на Лемківській ватрі в Михалові.

За вшитки інформації в тим тексті беру цілковиту правну відповідальність.

(записане бесідом зо Щавника)

Не забуваймо

*Дасть Бог, зустрінемось у Ждині
Під блакиттю нашого неба,
Де предків наших спить коріння,
Яке нам пробудити треба.*

*Послухаймо, як плачуть буки
І сосни, вітром колихані.
Згадаємо предків розлуку...
Їх лиця сльозами вмивані...*

*Минає вже сімдесят років,
Коли прогнали нас зі свого,
Коли не лиш лемківський спокій
Топтали віруючі в Бога.*

**Поїдьмо! Кличуть рідні гори.
Панкна, Гладішів і Ропиця...
Ватра знов рідним заговорить
У наших церквах і каплицях.**

**У ті дні Панкна, як княгиня,
Діток і внуків привітає.
Вже сто років стоїть святиня
І діточок своїх чекає...**

*Лемку з Канади, з України...
Лемку з Лігници і Варшави...
Візьми сім'ю свою, родину
І їдь на землю, яка кривавить.*

**Знайдеш хрест предків і капличку,
Хоча час там килим свій кинув.
Запалиш лампадку чи свічку
Й помолишся за Лемківщину.**

**Не забуваймо про Карпати!
Це земля наша споконвічна!
Куди не глянеш - там спить святість
І свята правда героїчна.**

про Карпати

Василь Шляхтич

НАШИ СЕЛА

ТЕКСТ АДАМ ВСЬЮРКА

Пантна

Лемки, як знаме, від віків сут барз гостинни. Хоц, по правді, вживаня слова „лемко” до нашої вікової історії є кус неправдиве. Ліпше повісти: „русини”, „руснаки” як спадкоємці Київської Руси - гнесної України. Тота гостинність остала до гнеска і часто нам ей завідує, але подивляють наши сусіде поляки. Нераз кожен з нас чув слова: «Ale wy się gościcie, odwiedzacie i szanujecie». Думам, што того дару взаємної пошани ніколи не повинні-зме затратити. Напередодни тогорічної Лемківської ватри в Ждини таку гостину на своє свято

- 100-літя церкви -

рихтує село Пантна, а може ліпше - пантяне. Як же не заїхати до них! Вшанувати річницю та пізнати кус того наше село, котре до гнеска жиє лемківством, бо, дякувати Богу, частина лемків ся вернула і є живим прикладом того, што Лемківщина — Лемковина жиє автентичним світом прадідів. А тепер кус о селі.

Село Панкна (в літературній українській мові Пантна, а в місцевій вимові - Панкна) лежить на тракті Горлиці — Конечна — Бардіїв, під Магуром Маластівськом, Дзямаром (Дзямера, Дзямири) і Завірчом (За Верхом, Завірша). Походження назви села не є до кінця знане. Єдна версія вказує, што од назви путь — дорога, бо село є на важнім тракті. Друга версія випроваджат назву од слова путати, бо за легендом, розбійники путали ту люди, які ім зашли за шкіру. Панкна була селом королівським, льокувана на праві волоским в 1557 році (не значит, же през волохів!!!) през старосту біцкого Станіслава Бонера. В 1700 році при вспертю фундації Катерини Віслоцкой вибудовано в селі деревляну церков, котру розобрано в 1935 р., по тім як в 1916 закінчено будову мурованої святині. Згідні зо списом з 1785 р. в Панкні мешкало 49 родин (451 люди, в тим 10 жидів і 2 поляків).

в Панкні

Найбарже відомі прізвища били: Мовчан, Михалик (по 4 родини) і Глива, Крупа, Оленич, Стопень, Терпень (по 3 родини). В XIX ст. в селі видобувано ропу (нафту). В 1881 р. било 5 шибів, котри доходили до 130 метрів, а властительом була жидівська родина Ветхеймерів. Продукти з місцевої копальні нафти вказувано на виставці в Відні в 1873 р. В міжвоєнним часі зас пробувано видобивати нафту, але тото ся не вдало. Сліди видобивання нафти сут до гнеска: недалеко нашої церкви вистають рури, котрима витігано нафту. Панкна була селом барз свідомим — проукраїнським. В 1903 р. повстала ту читальня «Просвіти», відновлена в 1927 р., але польська влада ей заперла в середині 30-х років. В 1934 р. в Панкній повстав гурток Українського педагогічного товариства “Рідна школа”. В 30-х роках село спротивилося навчанню в діалекті лемківським заміст навчання в літературній українській мові. Панкняне

знали, што за тим іде політика знищення проукраїнської свідомості лемків і їх польонізації, а з другого боку - по што в тамтих часах било ся вчити лемківського, коли вшитки лемки знали барз добрі по свому гадати, при чим заховували специфіку

історії в книжці „Ekspres reporterów”.

Што можна подивляти в Панкні?

Напевно однобанну церкву, збудовану в 1916 р. на пляні грецького хреста. В середині церкви є гардий іконостас, а при церкві дзвінниця з 2 хрестами, поставленима

Похід сел на Лемківській ватрі в Ждини 2007. Табличку гордо тримат Василь Глива

бесіди кожного села. То било барз крас. На чолі той протестаційной акції стояв Асафат Гривна з Панкной. Вельку ролю в підтримці панкнян мали греко-католицькі священники. Парох Маластова, Панкной і Ропиці Руской о. Юліян Плешкевич створив в Панкні організацію “Будова України”, котра опікувалася лемками, які вчилися в українських середніх школах. На тото влада смотрилася барз неприхильні.

В 1936 р. в Панкні мешкало 740 лемків греко-католиків. Панкну, подібні як Маластів, виселено в рамках акції «Вісла» 11-15 червня. На переломі 1950-1960 р. до Панкной повернуло парунадцет родин.

Треба било викупити свої газдівки. Часто, очевидні за заплату, осадники згаджалися продати газдівку, але били тіж таки, котри ворожо смотрілися на панкнян, які лем хтіли вернутися до рідной хижи, в свої пороги. Влада тіж на тото смотріла неприхильні і часто зас виселяла панкнян на Західні Землі (до нашмареного раю). В 1959 р. в Панкні сталося нещастя. Хтоси підпалив хижу єдного з осадників. В огню згинула його жена і син. Посуджено о підпаління лемка, тото підтримувала влада. Гнеска знаме, што била то провокація, штоб затримати повертання панкнян і зас навчити їх страху перед охотом житя в ріднім селі. Історію тоту (хоц не антилемківско) використав Анджей Мулярчик в популярним в 1970-х роках фільмі “Дрога”. На початку 80-х років писано тіж о тій

в річницю хрещення Руси Володимиром Великим в 988 р. На першим хресті з 1938 р. є напис «На памятку 950 хрещення Руси-України». В остатніх роках дуже землі викупили люде приїжджи, які не маюти нич спільного з Горличчином. В селі є парунадцет придорожних хрестів та дві фігури (Свята Родина і Мати Божя з Дитятком), капличка з кінця XIX столітя. Барз цікавий для туристів є тіж старий цмінтер, де є парудесят наших хрестів і цікава фігура Мати Божой Терплячой, при котрій є камінний хрест. На новим цмінтері тіж при церкві є пласкорізьба Матері Божой з Дитятком з 1938 р. В селі є тіж воєнний цмінтер № 63 з часів I світової війни, де спочиват 86 австріяків, 29 росіян.

На конец інформація як доїхати до Панкной. Село і церков видно з дороги на Магуру як ся їхат на Ватру. Найліпше їхати автом з Горлиц в напрямку Конечной і за Маластовом перед підйомом на Магуру скрутити вліво. Можна іти синім шляхом по верхах над Панкном чи од перехрестя в Баниці жовтим шляхом з Волівця до Бортного.

Завитайме до Панкной, бо там є живе лемківство, котрого не знищила акція «Вісла», а таких сел на Лемківщині не є за дуже. Гнеска Панкна є для нас вшитких чудовом лемківском Атлянтидом. Так што будме в 2016 році в Панкні - бо то вельке свято 100-літя церкви.

На початку ХХ ст. народні пісні на Лемківщині записував знаний композитор і музиколог Филарет Колесса. Записи пісень з Лемківщини опрацював і опублікував во Львові перед війном.

З ПЕРЕДНЬОГО СЛОВА:

В 1912 р. вибравши собі осідок у Маластові Горлицького пов. записував я пісні також у сусідніх селах – Ропиці й Пантні; незвичайна живучість народної поезії виявилася особливо в Пантні, де я зібрав того літа 134 пісні.

ФИЛАРЕТ КОЛЕССА

Співці-селяни, що від них записано пісні:

Маластів - Баюс Ксеня, Боцян Антоха, Молчанка Теодора й Юлія, Павлик Настка, Юрчак Марина

Пантна - Вольняк Антошка й Анна, Дзибан Ева, Крупа Марина, Лепак Євдоха, Семанічка Антоха, Тарбай Антоха й Улька, Баюс Анна.

Пісня з Пантної

Ей маластівський варош* бодай терньом зарос,
Ей пантянське селечко, ей било би местечко.
Ей Пантничко, Пантничко, округле селечко,
Ей кеби не Магура, ей било би местечко.
Ей югасе, югасе, де сут твої овци,
Ей бо тя освітило, ей при ффраїрці сонце.
Ей при ффраїрці сонце, при дівчатку місячок,
Ей плаче югас, плаче, та плаче неборачок.

*варош - з угор. „місто“

Етнографічний збірник Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Народні пісні з Галицької Лемківщини. Тексти й мелодії за ред. Филарета Колесси, Львів 1929, с.V.

А В, А С   (1+6 + 6), (1+6 + 1+6)   *Пантна.*

Moderato.

70.

Ей ма-ла-стівський ва-рош, бо даї тер-ном за-рос,

Ей пант-нян-ске се-леч-ко, ей би-ло би ме-стеч-ко.

Сп. Анна Вольняк

В слові і кадрі

1 32 МАЛАСТІВСКИ ПАРОХІЯЛЬНИ УНІКАЛЬНИ КНИГИ XVII-XX ст. (Маластів, Ропиця Руска, Пантна, Прегонина) передани римокатолицьким маластівським парохом в 2003 р. о. пароху Григорію Назару. Серед них найстарші: Октоихъ, Осмогласник, Львів 1644; Тріодіон, Львів 1664, дерев'яна обкладинка.

2 ПАЛОМНИЦЬКИЙ ПІСЕННИК Марії Сидоряк з Пантної, присвячений Матері Божій Явірській. Вірні наших сел ишли піше 30 км, жеби потім цілу ніч молитися в каплиці на Горі Явір, в місци об'явлінъ.

3 ПАРАФІЯЛЬНА ХРОНІКА Греко-католицької парафії Преподобной Параскеви в Пантній, проваджена з 80-их років ХХ ст. Вміщат важливіші події, фотографії й документи, што підтверджуют майновий стан церкви и проведені ремонти.

4 ПРАЦЯ КОНКУРСОВА Григорія Ротка з Пантної „Kontrowersje wokół miejsc pochówku żołnierzy UPA, funkcjonariuszy MO i żołnierzy WP rozstrzelanych na terenie Łemkowszczyzny zachodniej odnalezionych we wsiach: Pętna, Małastów, Gładyszów, Ropica Ruska, Bodaki”. Pętna 2004, 10 s. Написана для Fundacji Ośrodka Karta в рамках загальнопольського конкурсу наукового.

5 ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ФІЛЬМ „Пантна - І у сні і наяву” авторства Андрія Ротка, Торонто 2013, 90 хв. Фільм висвітлять історію села на основі спогадів його колишніх і гнєшніх мешканців.

6 ЗБІРКА ВІРШИ Параскеви Грицай та Івана Ротка (псевдо Пантнянський) „3 Афтанової кузні” під ред. Андрія Ротка, Надії Полянської, Ольги Дейнеки, Торонто-Нью-Йорк-Вроцлав 2016, 70 с.

7 ЛЕМКІВСЬКИЙ КЕРМЕШ В ПАНТНІ В ЮБІЛЕЙ 100-ЛІТЯ ЦЕРКВИ, під ред. Емілія Гойсака, Андрія Ротка, Горлиці 2016, 28 с.

Інтерв'ю

з Іваном Бискошом нар. 3 марця 1904 року в Пантні (син Ядзька і Євки, брат найстаршого Петра, Миколая и Параски Копцял - по першій матері; по другій: Миколая и Вулиянки Баб'як).

-Чи бив в Панкні млин?

В Панкні колиси видочні бив млин, бо радили „на млинарчині". То було за потічком, што иде з Магури понад Маластів до мосту. Тото поле до мосту, то була „млинарчина". Там мешкав Висовский Юрко. Млин мав Горошак на вишнім кінці, але так тільки для себе. В Маластові млин бив за водом, як Цап мешкав, як дорога з Рихвалду, як Габай. Хижи били соломом крити, лем стріхи и калениця гонтами. Ксьондз, де Шкирпане, мав мурувану хижу, а дах бляхом критий.

-Чи їздили люде на Мадяри?

Їздили на Мадяре. Брат їздив. В Панкні було таких штирьох, што по мадярски знали: Перун, Копцял, Лепак, Крупа. Ишли там в червни и там косили, молотили, то приходили аж восени домів. Привозили муку, а решту зерно на границу до Конечной. Там на границу виїжджали наши фури и одбєрали зерно.

-Ходили-сте до Новиці, на Гору Явір?

В Висові два рази єм бив. Повідали, же Мати Божа ся об'явила деси помедже два ядлівці. Але я мав таке виджия, дякувати Богу, до гнески мя тримат. Як ся перше детско мало гродити, то Мати Божа до мене бесідує, же буду мав сина. И жеби-м му дав ім'я Сава, як буду хрестив. Але єгомосьць не дав Сава лем Стефан. Лем єдну літеру, першу. Але мій Стефан такий бив, як 5 років мав, то „Отче наш" докладно знав напам'ят.

- Чи гроки сте змітували?

Моя бабця була тим лікарьом и я ся навчив од неї гроки змітувати. Я угля роз'явив на оген, вода, помолився до того, од котрого міг-єм достати гроки. Угель виняв з води, потім взяв той води и тоту особу обмив том водом по голові, ци коня, він ся отрепав и юж. Я курделя лічив, што точит – коні мали курделі. Били по студзєнках курделі. Деси ся такий чєпив и коням гвалтував ноги. Таке як струпи ся робило. Брав-єм з того мочива тоти курделі на бривку и на сонце, жеби висхли. Я ходив восени з ксьєндзом, бо ми святили воду по студнях на поли. Ту горі тим путьом над церквом, коло мойой халупи, там під лісом єст така дорога над ксьєнжом луком, то

на ксьєнжім поли єст студня така огорожена дровнами, жеби худоба могла пити. Потім ишлося там на верх, на Нищотовім поли була студня, потім була вода аж на брата поли - велич студня, вода виходила, бульготало, од Боркного. Тоти студні били з давєн-давєна. На Цьоківці ищи була студня, потім аж на вишнім кінці, де половина ишла до Боркного, а половина до нас. Ми лем дотєрали до ліса, бо тот ліс за верхом бив Длугошів.

-Хто Вас навчив лічити? (пан Іван били знахорьом – наставляли руки и ноги – Е. Г.)
Од Бога. Спиритусом з маслом єм смарував. В серватці було мочєне цілий час. Што другий, третій ден я розвивав, лем острожні тото треба було тото робити. И пару тижни - и рука була здорова.

Архів Лємківщини.

Записав Е.Гойсак в Криници в лютім 2003 р.

ТЕКСТ КАТЕРИНА КОВАЛЬСКА

Ждеме Вас в магічнім Кракові!

Краків – то, як Вроцлав і Гданьск, єден з найвєкших в Польщи центрів університетского жия. Немало тіж в нїм наших студєнтів, яки в міру своїх можливости стараються заходити, вєспільно веселитися і плекати рідну мову і культуру. І хоцки часом даяка ініціатива ся спирєне, то вартат підтримувати молоде покоління. Навіт коли думки молоді здаються бити шалєними ци неймовірними.

Гнеска напишу дакус про тото, што і як діялося в останніх трьох місяцях в магічнім Кракові, до якого з'їжджають люде з цілої Польщи і не лєм. Дуже гєв студєнтів з Лємковини ци Перемишля. Але сүт тіж тоти, котрих дідове не вернули в рідни сторони – студєнти з далекой півночи (Гданьск, Щєцин) ци з (дикого) заходу.

Забави інтегрують. В Кракові не мамє домівки і зато можна повісти, же того краків'яне завидят студєнтам з Гданьска ци Вроцлава. Але не смотрячи на тото, прибуєме ся організувати і разом бавити в студєнтских клубах. Як приклад – дві забави, під час яких грав юж традиційні „Бур'ян". Перша з них мала місце 14 мая в клубі «Бакалаж». Ёй організатором бив наш гурток,

котрий, пригадаймо, остав реактивований з ініціативи краківських студентів пару років тому. Най таке діяння буде прикладом для інших сел і міст, де Об'єднання лемків не має своїх структур – бо жеби разом діяти і будувати майбутнє, треба лем пару охочих люди. Друга забава мала місце 11 червня в клубі «Арка». На обі приїхало немало гості – били-зме господарями для люди з Лігниць, Гданьска ци Щеціна. Наша молодь знала ся тіж зобрати, би разом відвідати концерти українських зірок, таких як «Йорій Клоц» ци «Жадан і Собаки».

Не вібчий нам тіж спортивний дух.

Емілія Піж видумала спільне рихтування до ватряной спартакіади – і юж од трьох місяців штоп'ятниці граме в волейбол (сітку). І зас – не треба било не знатя чого. Лем єдна людина (найчастіше Укач Вітек – дякуєме!) яка резервує плац, округлий м'яч і дяка нас шитких до забави. Об'єднани довкола спорту били-зме тіж в часі Євро 2016. Разом зберали-зме ся би обзерати матчи, радіти з перемоги і журитися поразками – а дівчата, як добри газдині, все знали подбати о того, жеби смутки осолодити нам добрим тістом. Не єден раз грали-зме тіж в гри чисто лемківски – а найближе серця тримаме новинку «Лем Табу» (повселюдно знана гра «Табу» запроектована по лемківски), яку створила лігничанка (але серцьом все зв'язана з околицями Ждині) Югаска Спяк. Шитким рекомендуєме поприбувати своїх сил в «Лем Табу», а Югасці дякуєме – надіємеся, же то доперва перша з багатьох частин гри!

Можна разом гуляти, грати, та чом би і не поспівати!

Нагодом най будут штотижневи проби церковного хору, який діє при греко-католицькій Церкві. Його головну силу од початку творят студенти. Сам хор не лем прикрашат співом кожную недільну Службу Божу, але тіж покус концертує поза материньском парохійом, вказуючи інчим багатство нашої культури, яке проявляється

тіж в церковній музиці. Недавно хор заспівав Святу Літургію в руснацким селі Бехерів на Словаччині, як тіж концертував в краківским костелі отців Єзуїтів. Бив тіж гостьом програми емітуваної на Радіо-Лемко. І хоцки хор не співав 21 мая на спільній прощці греко-католиків Польщі і Словаччини до Лагєвницькой санктуарії, то його члени цілом громадом репрезентували свою парохію. Зацікавленим можеме об'явити кус таємниці і повісти, же хор буде можна почути під час XXXIV Лемківської ватри в Ждині.

Ідей і плянів не бракує.

Часто можете в Кракові здибати нас на стрічах – вшелеяких, в узким або барз широким товаристві. А кед нас здибате на такій стрічі, то значит, же почалося думаня – што нове можеме зробити. З таких то роздумувань вийшла ідея фільмів, промуючих Лемківску ватру – можете їх найти на ватряним фанпейджи в мережі Фейсбук або на сторінці www.youtube.com на каналі Об'єднання лемків. Тепер стрічи присвячаєме тому, як відзначити наближаючися сумни, але попри тото важливи для нас, 70 роковини акції «Вісла». На серци лежить нам тіж якнайкраще архівізування споминів наших предків. А разом з такими проблемами, стрічи сут добром нагодом до того, би ділитися знаннями про історію, літературу ци мову. Час в Кракові, як то в великим місті, жене барз прудко до переду. Та і про шитки краківски ініціативи не встигнеме гев

**Ждеме Вас шитких
не лем
в часі академічного рока.
До
якнайскорішої стрічі!**

Співають Ксеня і Юлія Онишканич під час українського вечера

написати. Як сте сут цікави того, як ся маме в колишній польській столиці – просиме Вас щиросердечні. **Ждеме Вас шитких не лем в часі академічного рока. До якнайскорішої стрічі!**

Ден дітини

на Західних землях

Лемківська ідентичність тече в кирви не лем старших лемків, але і наймолодших. Ден дітини святкують на світі юж понад півстоліття. 5 червня 2016 року гурток Об'єднання лемків у Вроцлаві вирішив провести таке свято. На улиці Довгій одбилася зустріч для діти з Вроцлава та околиц. Організаційом події занялися Юстина і Адам Вишовски, співпрацюючи з Лідійом Тилявском. Приготували зме забави, яки допомогли розвинути творчий потенціал не лем наймолодших лемків. Родиче активні співпрацювали зо своїма дітми. Діти взяли участ в майстер-класі з виготовління прикрас з макарону, малювали, сами робили робітв, грали в булі (petanque). В тот ден навчилися і співали „Чижика” розпалили ватру і смажили ковбаски. Усміх загостив в тот ден на тварях понад 70 осіб! Сама знам добрі, же лемки вкладають дуже серця в то, што роблять. Так било

і тим разом. Юстина навіт як обід варила, то думала, яки майстер-класи приготувати, жеби лем діти били щасливи. І ся удало! На твари каждой дітини виділи-зме усміх, а в очах – радіст. Щасливи били тіж родиче, яки привели діти в лемківське середовище, а сами спіткалися з приятелями, котрих давно не виділи. Організатори щиро дякують греко-католицькій парафії у Вроцлаві за велику поміч при підготовці, студентам з Вроцлава, Кракова, яки присвятили свій час, а тіж родичам за прихильність і припроваджиня діти.

О креветках

під мікроскопом і югасах на сцені Ельблонга

ТЕКСТ ЕМЛІЯ КОРБИЧ, 14 років

(з подорожніх записок учасниці ансамблю «Лемківський перстеник»)

Пролог.

Всіли-зме до автобусу. Било юж пізно. Вшитки скоро заснули. Більшість осіб встала о четвертій годині рано – бив гардий всхід сонця. Доїжджали-зме до Ґдині.

Ден перший. Ґдиня. Лебеді позували до знимок.

Звиджали-зме Акваріум. Найперше слухали-зме барз цікавой лекції про Балтицьке море. Потім каждый дістав мікроскоп. Здивилася – пошто? За хвилю оказалось, же будеме оглядати креветки, рисувати їх і виповняти картки з заданнями. Така практика з зоології! Потім оглядали-зме ріжни морски звірята. Найбарже подабалися мі медузи і єжовці. Хоц юж рік перше билам в Ґдиньским

акваріумі, і так барз ся мі подабало. Потім ходили-зме босо по горячим піску на пляжи і робили сой знимки з лебедями, до котрих можна било близко підійти. Вечером доїхали-зме до Бурси в Ельблонгу. Заран зачнеся ювілейний 50 Дитячий фестиваль української культури в Польщі, а ми будеме його учасниками през два дни!

Ден другий і третій. Ельблонг. На сцені.

Встали-зме рано і шикували-зме ся на виступи. По вчерашній пробі в Бурсі чекала нас іщи проба на театральній сцені. В тім самим часі проби мали інчи ансамблі – то било нове досвідчиня, то вчит пошани до інших. Мали-зме чест отверяти фестиваль і тіж кінчити перший ден. Означало того, же мусіли-зме бити в театрі од рана до пізнього пополудня, не било легко.

Вроцлав

дітям

Але важне було для мя того, же розпочинали-зме і кінчили-зме програм фестивалю (тіж наступного дня), бо то єст велике виріжніня для цілого нашого ансамблю. Оглядалам виступи інчих. Некотри барз ся мі подабали, думалам собі, же тіж би-м хтіла так гуляти. В неділю били-зме на службі в маленькій церковці Ель-блонґа, котра раз в році єст пов-на-повніцька діти. Потім зас театр і сцена. Наша молодша група гуляла танец «Югаси». Найбарже подабав мі ся їх виступ.

Вечери. Інтеграція.

Цілима днями били-зме заняти в театрі. Вільни били лем вечери. В нашій Бурсі мешкали тіж інчи ансамблі. Пізналам там нови особи, найбільше з Перемишля. Они тіж приїхали през цілу Польщу на фестиваль. Може спіткамесь на Ватрі?

Хоц змучени по пробах і концертах вибрали-зме ся іщи до поблиского Історичного музею, бо як і минулого року трафили-зме на Ніч музеїв.

А ШТО ЧУТИ на АНТОНИЧІВЦІ

Лемківська бібліотека

«Лемківська бібліотека» то перше тематичне спітканя, де можна поділитися з іншими своїм знанням. Кожен, хто лем чує на силі, є барз добрі обізнаний в дакій темі, яка стосується нашої історії, культури, етнографії чи інших наукових дисциплін, але тіж річі практичних - запрашає до співпраці. Першим спітканям з того циклю на тему «Політичні і релігійні настрої на Лемківщині 100 років тому а лемківська еміграція» мало місце 10 квітня в Антоничівці, а справу піднявся проаналізувати Штефан Гладик. Доповідач зосередився на специфіці західної Лемківщини, зокрема над зовнішніми обставинами, в яких формувалася національна, громадська і політична думка.

КОШИК З ЛОЗИНИ

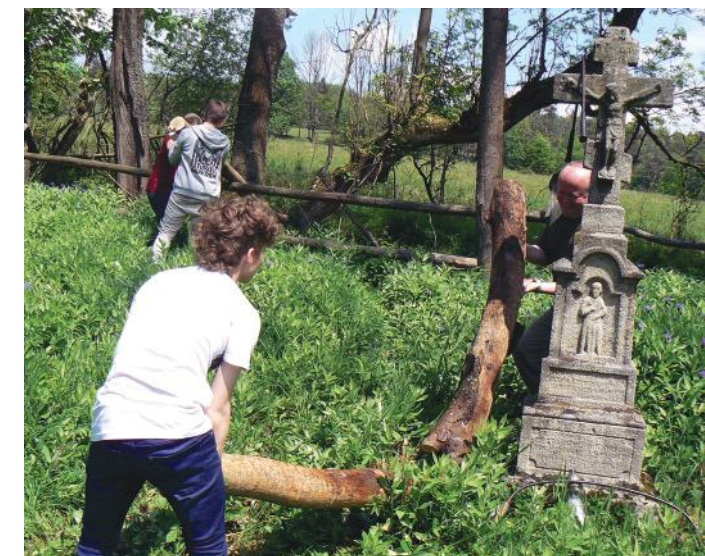
Вшитки в околиці Великодніх свят малюють яйця, а ми приготували-зме для вас штоси инчого. «Як зробити кошик на Великодні?» - під таким гаслом 17 квітня одбилися передсвятничі варштати плетения кошиків з лозини. Учасники дістали на місці матеріал – лозину, назбрану в Лоси і брез близько три години кожен під наглядом ведучої Агнешки Биліци сам сплев собі невеликий, традиційний кошик. Охочих не бракувало, але зо взгляду на специфіку інструкторської роботи своїх сил в тім фаху спрібувало лем 13 осіб. То не остатне таке спітканя, кошики будеме робити зас за рік, охочих запрашає юж тепер.

ТЕКСТ МІЛЬКО ГОЙСАК

магія Чорного

Молодь українського Ліцею в Лігници не хотіла „за фрі” гоститися в вигідних стінах Центру культури, и вирішила 21 травня познати таємниці вигнаних сел наших зелених Карпат. З ножицями, секаторами, мотиками, пилом „моя-твоя” и потужним молодечим запалом оддани справі ентузіясти консервували хрести, витинали осетя и з заправленими в сельській роботі „хлопами” виносили звалени пнячиска з цмонтеря в Чорнім. Кус нам ся уці на руки попризерали, чи ся не лініме, але то нам не вадило в теренових лекціях патріотизму.

Щиро запрашає,
приходте, двери Антоничівки
сут широко отворени для вас!

Зазерайте
на нашу
інтернетову
сторінку,
там найдете
інформації про наступні події
на Антоничівці та фото-реляції з минулих:
www.lemkounion.republika.pl

Юраси і уці на сцені

Епілог.

«Лемківський перстеник» гуляв на закінчя цілой урочистости. Попращали-зме ся з Ельблонгом і вирушили-зме домів. Думам, же таки фестивали сут організувати в Польщі, жеби діти пізнавали свою культуру, жеби вчилися радити і співати по-свому. Уважам, же сут потрібні. Таки виїзди нас інтегрують, як і взагалі участ в ансамблях, де можна познавати нових люди. Має можливість зо собом побесідувати. В автобусі співали-зме, можна було при тім ся посміяти, не встидатися. Виступи на сцені помагають мі бити од-важнійшом. Не встидамся, наприклад, в школі виступлювати перед вшиткими, заспівати штоси або повісти. За недовго їхаме на Ватру до Лугів. Чекам на тот виїзд. І до Ельблонга тіж за рік охочо поїхам.

На пляжі в Гдині

Хлопець мандрівний або віртуальна

подорож по ватрянім поли...

В XXI столітті організація так великої імпрези як Лемківська ватра в Ждини не може обійтися без маркетингу. Завдяки інтернетови і суспільним медіям можна дотерти до лемків на цілим світі. Найліпшим нарядьом, котре можна використати, сут візуальні матеріали. Для того

**постановили-зме
накрутити ватряни
фільміки.**

Наша пригода з фільміками зачалася перед Різдвом, коли задумали-зме в легкий і веселий спосіб переказати святочні побажання нашим знайомим. Хоц мали-зме до диспозиції лем телефони, ефект нашої праці цілком широко розишовся по інтернеті. На котрисим з чергових

спіткань нашого краківського гуртка, появилася думка о приготуваню подібного фільміку на Великден, але і тіж спотів, яки би промували ждиньську Ватру.

Од того часу зачали-зме обдумувати сценарій, розділили-зме медже собом заданя і усталили-зме, же 16 квітня зустрінемеся на ватрянім поли. Під час праці над сценаріями розважали-зме, што найбарже асоціюєся з Ватром. Ту били-зме згідні - то приятели і любов, о чим оповідають споти "Хлопець мандрівний" і "Укач і його калісони сут чисти". Перший спот, котрий виемітували-зме оповідат о приготуваню сцени. "Рихтування конферансьєрів" - то наши особисти робочи досвідчиня, яко трибиків в тій великій махіні, яком є Ватра.

Остатній фільм - то наша візитка.

Наша, тобто молодих лемків, котри ангажуються в розвиток лемківської культури, котри пам'ятають о своїх корінях і переказують традицію дале.

Мозком цілої операції був Гриць Троханівський, котрий задбав о професіонального оператора камери з цілим необхідним гу тому варштатом, а під час нагривання втілювався в ролю режисера.

То він переклав наши думки на конкретни кадри і створив детальний плян акції. Завдяки Головній управі ОБ'єднання лемків, спеціальні на тоту okazji була приготувана сцена, хижка (в котрій містилася наша гардероба) і завішений Дзвін миру. Але фільміки не удали би ся без акторів! Крім активних членів краківського гуртка, вдало нам ся стягнути до Ждині наших знайомих і родину. Вшитким, котри заангажувалися в продукцію тих фільмів, хочеме сердечні подякувати, хоц маме надію, же добра забава в нашім товаристві, а потім тіж гріль, винагородили Вам вшитки труди праці на фільмовим пляні.

Як хочете бити на біжучо з нашими акціями, можете тіж обзерати нас на снапчаті і інстаграмі, де ховамеся під назвом "vatrazdynia". Слідте нас уважні, бо то на певно не конец!

www.watrazdynia.pl

facebook.pl/LemkowskaWatrawZdyni

youtube.pl/ZjednoczenieLemkow

Вшитких, котри іщи не виділи ефектів нашої праці, запрашаєме на нашу сторінку в інтернеті, наш профіль на фейсбуку, чи ютубі, котрих адреси даєме пониже.

В історії кожного народу били часи, коли люде голодували. Люде глядали різних способів, шток викормити родини і пережити тот тяжкий час. Єдним з них били карпелі – ярини, відомі в Європі і Америці. Під час I і II світових воєн карпелі били барз популярні на Лемківщині. Їх їли люде (просто з поля або варени з маслом, молоком) і худоба. І завдяки ним люде не голодували, хоц тот ярина не до кінця здорова била для наших предків. Людям, яки мешкали в горах, бракувало йоду. Не додавали го до соли, як гнеска, ани не виїжджали лемки на море, де того йоду, як знаме, є веце. През брак йоду лемки мали воля, о котрих до гнеска наши люде оповідають, коли споминають житя в горах. А карпелі іщи барже витігали йод з організму і іщи барже повекшали воля лемків.

Перши друковани сліди в історії о карпелях сут з 1620 р. в книжці ботаніка швайцара Гаспарда Баугіна Prodomus. Він вказав карпелі як дику рослину, яка росте в Швеції,

ТЕКСТ АДАМ ВСВ'ЮРКА

Йод і карпелі

а походить зо Скандинавії або Росії. І ту маме кус різни погляди, бо деяки вчени повідають, што карпелі походять з берегів Середземного моря. До гнеска карпелі садять в Скандинавії, Росії, Франції, Англії і Канаді. З карпелів люде тіж витискали сок, який вживали і вживають в варію. Фінове карпелі подають з м'ясом, а в зупах заступають они грулі. Часто розтерають карпелі з вареном морквом, грулями з маслом, сметаном або молоком, додають цибулю. Така страва є головном на святчнім столі в Норвегії.

Тота дволітня рослина має в собі 7% цукру, мінеральні солі та вітаміну С. Часи ся змінили, гнеска лемки не голодують, але чи карпелі мають відійти з лемківської кухні? Думам, што ні, бо то є частина нашої історії.

В порогах нашого ЛІЦЕЮ в Лігниці

(частина 6)

Школа для всіх - це передовсім освіта, але для українських шкіл у Польщі це не тільки освіта, це також проба передати знання про свій народ, історію, коріння.

У цій частині статті хочу звернути увагу на музичні таланти випускників нашої школи. Будьмо щирі, якби не ансамблі і передовсім Церкви - не було б нас.

Закінчення навчального року 1986, клас Олени Калитки

Тому в школі в Лігниці таке живе лемківство. Повертаючись до рівня навчання, у цьому році гімназійний іспит 3 клас зарахував на високому рівні, як і щороку. Усі іспити були понад воєвудські, тож - запрошуємо до нас!

презераме фотографії

Це реальне життя нашої меншини. Однак, тут є певна небезпека. Добре, що вміємо співати, як наші предки, але не можемо забувати, що рідною мовою треба не лише співати, але й розмовляти нащодень. Особливо своєю материнською мовою - нашою лемківською говіркою.

Силою лігницької школи завжди були випускники. Вони не

зникали й не зникають з нашої громади, вони її творять у кожному вимірі нашого життя в Польщі і не тільки. А передовсім вони творять наш мистецький світ. А ось докази – ансамблі, в яких виступали або виступають наші випускники:

«Водограй», «Орден», «Ромен», «Клуб 46», «Під облачком», «Надія», «Лемон», «Кичера», хор «Журавлі», «Ослав'яни», «Діс Іре», «Троянда», «Хор Тисятоліття Я. Полянського», «Хор Березовського», «Зоря», «Кафе Київ», солісти - Аня Курак, Павло Пецушок, Богдан Дрозд — Мойсей, Ігор Гербут, Галина Цеховська, Ірина Спольська, Беата Вуйцік, Ярослав Левків... Знаю, що це не всі ансамблі та солісти, якщо про когось не згадав - перепрошую.

Силою лігницької школи завжди були випускники. Вони не зникали й не зникають з нашої громади, вони її творять у кожному вимірі нашого життя в Польщі і не тільки.

Випускники 1973 р., клас Івана Співака: Боровець Богдан, Ходань Анна, Хомин Ольга, Череп Анна, Фай Данута, Гопей Роман, Грудень Ольга, Грицик Володимир, Гукович Мирослав, Янків Тарас, Качмар Стефан, Кочанська Іванка, Колач Богдан, Ковалик Ольга, Козей Іван, Лайкіш Марія, Мачуга Владислав, Макарук Зеновій, Максим'юк Ольга, Маркович Марія, Петришин Марія,

Підлипчак Марія, Пінчак Марія, Полівка Стефанія, Поліщук Ігор, Табака Микола, Труш Іван, Вапляк Марія, Вйонцек Ірина, Вев'юрка Іванка, Зьомек Олександр. Випускники 1974 р., клас Єлизавети

Солтисьяк-Дидук: Боровець Іван, Домбровська Ірина, Дорошук Анна, Дзядик Олена, Гінда Ірина, Гойда Іван, Іван Ганна, Качмар Марія, Корень Іван, Кушак Ольга, Кузяк Юлія, Леськів Зеновій, Лайкіш Анна, Матійчак Петро, Морх Владислав, Мричко Стефанія, Назарович Іван, Негребецька Анна, Панчак Олена, Перстинак Євгенія, Петричко Мирослав, Стецько Анна, Шепілевич Болеслав, Шпитко Ольга, Вальницька Данута, Вдов'як Гражина, Данило Розалія, Падухович Іванка, Тилявська Марія.

(далі буде)

з домашньої аптечки

 ТЕКСТ чуГаня

Сила божой кровці

Гнескы хотіла-єм денекотрым пригадати, а інчых запознати зо зільом, котре было єдным з найважнішых та якого ніколи не бракувало в домашній аптиці.

Думам о **БОЖОЙ КРОВЦІ** (*Hypericum perforatum L.*) поль. *dziurawiec pospolity*.

Нашы бабусі знали, што добре і як мож тото використати. Знали, же божу кровцю збератся на хвили, потім сушит або ішчы свіжу заливат олійом ци міцном палюнком. Завдякы тому мали лікарство не лем на болі х ямці, але тіж ратунок на осінну „гандру” і проблеми зо скором.

Тепер уж знаме, же свіже або сушене зіля заляне водом помагат предо вшыткым при нежытах покармового тракту, нестравности, регулює метаболізм і координує працю печінкы, жовчового міхиря тай чусткы.

Infusum Hiperici (поль. *napar dziurawcowy*):

2 окописты лижкы заляти 2 шклянками кропу, одставити на 20 минут і пак перецідити; пити 4-6 рази на ден по 200 мл.

Подібне застосування має олій з божой кровці, по котрый сігано при затверджиню, міхирях, болях вантробы ци по богатим почастунку. Таким олійом можеме перемывати суху і вражливу скору часто зо станами запальнима, лічити раны і поважны опаріня. Олій з божой кровці є незаступлений до масажу при болях хырбета, крижів і ставів.

Oleum Hiperici (поль. *olej dziurawcowy*):

1 част свіжых квітків і пупків заляти 5

частями горячого доброго олію (напр. з песток винограду, соняшниковим або смальцом); мацерувати 14 дни і на конец перефільтрувати; пити 2-3 рази на ден по 1 лижочці.

Божу кровцю можна тиж заляти алкогольом. Так прирыхтувану мікстуру береме як болит нас голова, при нервовим вычерпаню, стресі чи депресії, бо чудово регулює нервову систему.

Tinctura Hyperici (поль. *nalewka dziurawcowa*):

1/2 шклянкы зіля заляти 400 мл міцной палюнкы (40-70%); мацерувати 14 дни, потім перецідити, пити 3-4 рази на ден по 10-15 мл.

УВАГА!

Олійовы та алкогольовы мацераты можут учуляти на проміння сонця (особливо наражены на тото сут люде з ясном карнацієм), зато як ся бере препараты з божой кровці не можна ся опаляти, треба уникати довгого перебування на сонци. Одповідальна за тото є предо вшыткым гіперіцина, котра надає тіж червеной барвы таким мацератам. Можете сами поекспериментувати – в єдній шклянці залійте зіля водом а в другій, нп. горячим олійом... або одраз при збераню зіля розотрийте х пальцох пуп'я – забарвит вам руки на кырваый колір – і уж знате чом називаємо го божа кровця. Давніше використувано ю власьні до барвліня ричи на червено.

Треба пам'ятати, же божа кровця входит в інтеракції з ріжnymi ліками, напр. може зменшыти вплив таблеток антиконцепційних, може впливати тіж на варфарину, не можна пити нашого зіля, як ся бере інчы лікы антидепресийны і т. п. Курації божом кровцюм повинни тырвати не довше як 3 місяці, а перед застосуванням найліпше порадитися дохтора.

вертайме до давних імен

ТЕКСТ АДАМ ВЕВ'ЮРКА

Онуфрій

На цмінтерах на Лемківщини чи в родинних спогадах однаходиме часто ім'я Онуфрій. Правда, векшіст з нас знає тото ім'я з книжок Г. Сенкевіча чи фільмів Гофмана як Онуфрія Заглобу і думат, што тото ім'я лем старопольське. Однак ні. Ім'я Онуфрій не чуже для нас, як і для цілої Європи. Ким бив святий Онуфрій?

Ім'я Онуфрій, з грецкого Ονοϋφριος, а з єгипетского Wnn-nfr значит "тот, котрий цілий час є добрим". Святий Онуфрій, пустельник походив з Єгипту (IV-V? вік). Як подають апокрифи, бив сином перського короля. По закінчю навчання в Гермополіс (право та філософія) вступив до закону, а потім понад 60 років жив як пустельник

недалеко Тебаїди (Феваїда) в Єгипті. Святого Онуфрія одкрив людям св. Пафнуцій, котрий написав, што Онуфрій цілий бив закритий сивими довгими волосями. Перепасаний бив поясом з листя і старой знищеної козячої скори. Подібно штоденні ангел приходив з святом причастьом, котра будила в ним радість і горячу віру. Коли вмер, то св. Пафнуцій похоронив св. Онуфрія в яскині, але яскиня завалилася. Висохла тіж пальма, котра кормила св. Онуфрія дактилями. Про тоти чуда зачав розповідати св. Пафнуцій. В грецькій літургії в ден 12 червня споминатся смерт того святого. Било то, правдоподібно, в році 380. Св. Онуфрій як ереміта (пустельник) — з гр. `самітний, опущений`, наслідував св. Івана Хрестителя. Святіст Онуфрія барз скоро розишлася на сході, до гнеска там є він барз поважаний. В Константинополі-Царгороді мав він дві каплиці, але і в Римі вибудувано костел його імена. Мошці святого (голова) били найперше в святині св. Аціндінуса, а гнеска тоти мошці сут в Сутереї на Сицилії. Каплиця св. Онуфрія била і на заході Польщи на Землі Клодській в Строню Слеским і Псярах, а фігура в Гожанові. Як ходит о наши автохтонни землі на території Польщи, то його святіст поважана є на Підляши.

Св.Онуфрій.
(На другим плані – св.Петро Афонський;
їх пам'ять єдного дня – 12 червня).
Ікона середини 17 столітя, 99: 75 см.
З церкви св.Дмитра в Коритниках.
Гнески в музею-замку в Ланцуті.
www.pslava.info

Св. Онуфрій є покровительом монахів, фурманів, прощан, ткачи, правників, а тіж патроном Монако і Мюнхену. Люде моляться до святого при виборі жени, мужа, просят тіж в молитві про народжия діти. Святіст Онуфрія жиє до гнеска та допомагає людям на цілим світі. Добрі, што тота святіст била тіж на Лемківщині в людях, яким на кстинах дарувано ім'я Онуфрій.

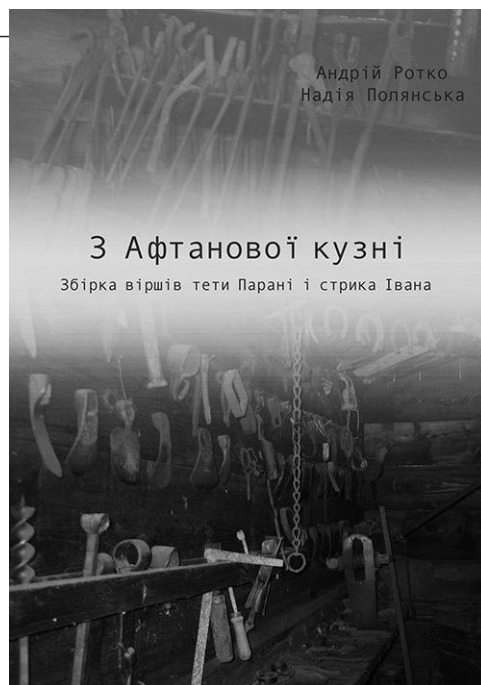
Janusz Rieger, **Mały słownik łemkowskiej wsi Bartne**, Warszawa 2016, ss. 261.

Новий словник лемківської говірки проф. Я. Рігера містить понад 4 тисячі гасел, представляють мову найстаршого покоління лемків, зареєструвану в селі Бортне під кінець ХХ ст. Словник містить, крім значень слів, тіж барз широкий контекст, в котрих тоти слова сут уживани, то значит, же автор подає дуже цитатів живої мови лемків. Таки широки контексти сут можливи завдяки тому, же єст то словник бесіди єдного села. Читач найде ту інформацію про традиційни предмети і звичаї, про будову хижи, довідатся, чим ся ріжнит „царина” од „толоки”, коли косили „на валки”, а коли „на сцюс”, про забави на вечірках. В словнику появляются ненотувани вчасніше слова: „короманджія”, „сулепка”.

з мойой полочки

З Афтанової Кузні, ред. Андрій Ротко, Надія Полянська, Ольга Дейнека, Торонто 2016, 73 с.

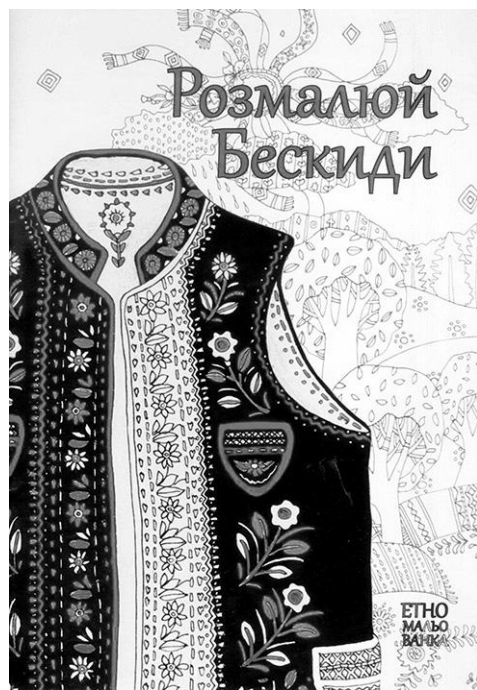
Об'єднання Лемків Канади видало збірку віршів Параскевії Грицай (Т. Розмай) і Івана Ротка (Пантнянського) – дівки і сина Афтана і Антоніни Ротків з Пантної. Афтан Ротко бив сільським ковальом, а тепло кузні вітця з далекого дитинства найстарший син Іван і дівка Параскевія несли през ціле нелегке життя на чужині – на Заході і на еміграції. Параскевія як зв'язкова сотні Бродича була арештувана і ув'язнена в 1947 р. В найтяжшій хвилі життя сил додавали вірши. Іван Ротко, крім поетичного таланту, мав і музичний. Перед війною грав в Пантні на весіллях, а потім юж в Америці, де нашовся по примусових роботах в Німеччині, створив ансамбль і зас грав на весіллях, забавах, концертах. До кінця життя прагнув одвідати рідну Пантну, але не било му того дане.

Андрій Ротко
Надія Полянська

З Афтанової кузні

Збірка віршів тети Парані і стрижа Івана

Розмалюй Бескиди. Етномальованка для дорослих і дітей, Наталя Кляшторна, Анастасія Медяник, Львів 2016, 24 с. (etnomalyovanka@gmail.com)

Розмальовку видало Об'єднання українців «Закерзоння» (Канада), гурток Православного братства Кирила і Мефодія в Сяноці (Польща) та Всеукраїнське товариство «Лемківщина». На сторінках книжки діти знайдуть традиційні орнаменти лемків та бойків, які використовувались для оздоблення одягу, писанок, посуду. Є тут і жіночі прикраси гердани та кривульки, чуги, лайбики і горсети, хати, церкви та краєвиди. Розмальовання цих прекрасних речей буде не лише цікавою пригодою, а й дуже повчальним заняттям, яке допоможе дітям краще пізнати культуру рідного краю.

(ВГ)

Лемківски писанки малювали ... в Києві

На початку квітня у Києві відбулися майстер-класи з бескидського писанкарства, які провела лемкиня Люба Романів. Ось як згадує про це головний організатор - журналістка і етнограф, бойкиня, батьки якої були виселені в причорноморські степи,

НАТАЛІЯ КЛЯШТОРНА:

«З дому я пам'ятаю, що розпис писанки був таїнством, тому ми намагалися по можливості зберегти камерну атмосферу і запросити людей, пов'язаних походженням чи спільними інтересами. Крім писанок, показали їм кілька старожитностей та нову літературу з бойківської та лемківської тематики. Захід не планувався як масовий. Ми розписували завчасно відварені яйця - бо ж у Бескидах ніхто не розписував порожніх. В цьому ми також намагалися слідувати традиції.

Неймовірні відчуття охоплюють, коли постають на твоїх очах тисячолітні знаки.

Вік учасників розпису - від 6 до 76-ти. Вийшло у всіх! Першу писанку написала семирічна Ніколь - нащадок бойків з Літовищ. Далі не відставала від неї дівчинка, народжена в Луганську, нащадок виселених з Бережків над Сяном. До товариства долучилися переселенці зі Сходу, котрі взагалі бачили наші бескидські писанки вперше. Навчилися не тільки розпису, але й фарбуванню, зняттю воску. Кожен отримав в подарунок писачок від п. Люби і пішов додому з пригорщею власноруч розписаних писанок. Тепер кожному з нас запах розплавленого воску нагадуватиме цей день, коли руки раз-по-раз тягнулися до спільного джерела. Думаю, що розпис за бескидськими зорами яєць на Херсонщині чи Донеччині не був простим декоруванням ритуального харчу. В середовищі виселених цим демонструвалося не тільки культурне надбання втраченого краю. Писанка була викликом проти колгоспної сірості та совкової [радянської – ред.] посередності. Восковий розпис був дорогою додому, а за словами жінок, ще й добрим стимулом не вдаватися до сліз під час спогадів про рідний дім над Сяном чи Солинкою, - адже писачок мав писати рівно....

„Будеш мати і мою, моя тиж красна“

Пам'ятаю з дитинства. Місцеві люди [на півдні і сході України, куди були виселені лемки та бойки з Польщі – ред.] таких писанок не мали, їхні діти заздрісно дивились, щоб отримати яєчко в подарунок. Мама завжди писала багато, але

Лемківська майстриня Любов Романів

мені здавалося, що все'дно на всіх не стане. Краєм ока я завжди поглядала, які ж писанки пише сусідка баба Феня. Вона не любила писачків, а брала цвяшок з майстерні сина і за годину мала гору писанок. Ніхто не запрошував її до школи, ніхто не давав звання народної майстрині. Тоді були інші часи та інші пріоритети у вихованні. Память про темнобордову писанку, подаровану мені багато років тому бабою Фенею, як писанка котилася з її натруджених великих рук до моїх маленьких долонь, як вона посміхалася і казала: „Будеш мати і мою, моя тиж красна“. Це також частина того капіталу, який моє покоління виносило з рідного середовища. Це вже інша справа, куди ми його потратили. Важливіше знати, що саме котиться в долоні наших дітей зараз».

Інфо за лем-часом

з циклю Лемківска хроніка

(1814-1861) – **155 років тому** гмер Тарас Григорович Шевченко - поет, письменник, маляр, громадський и політичний діяч, Член Кирило-Мефодійського братства.

22.03. Краків. В виїздовим засіданню Комісії національних и етнічних меншин Сейму РП брав участ колишній голова ОЛ Ш. Гладик.

КВІТЕНЬ

2.04. Київ. Зорганізувано два майстер-класи з бескидского писанкарства. Як писати лемківски и бойківски писанки вчила присутніх майстриня Люба Романів.

7.04. Варшава. В обрадах I Форумі українських мас-медіа в Польщі взяли участ Емілія и Ольга Пиж, яки представляли комісію Головної управи ОЛ до справ комунікації.

10.04. Горлиці. Центр культури ім. Б. І. Антонича в рамках «Спіткань з Лемківщином» організував тематичне спітканя «Політичні и релігійни настрої на Лемківщині 100 років тому а лемківска еміграція» з циклю «Лемківска Бібліотека». Тему представив колишній голова ОЛ регіоналіста Штефан Гладик.

17.04. Горлиці. Центр культури ім. Б. І. Антонича в рамках «Спіткань з Лемківщином» організував варштати плетіння кошків з лозини для молодих и родичів. Традиційного ремесла вчила майстриня Агнешка Біліца.

11-12.06. Улюч. Давні мешканці села з'їхалися на празник Вознесіння Христового.

14.05. Варшава. В посольстві України в Польщі одбилася зустріч посла Адрія Дешиці з представниками громадских організацій. ОЛ представляв Адам Вев'юрка.

14.05. Краків. Гурток ОЛ в Кракові організував молодіжну забаву в клубі «Бакалаж». До танцю грав ансамбль «Бур'ян».

14-15.05. Ельблонг. Дитячо-молодіжний танцювальний ансамбль «Лемківський перстеник» успішно концертував на 50 Дитячим фестивалі української культури, на котрий приїхало більше півсотні молодих учасників з цілою Польщі.

19-21.05. Вроцлав. На засіданню FUEN ОЛ представляли Юстина Вишовска и Марія Келечева. Учасники дебатували о безпеці в сучасній Європі и о тим, як хоронити національні меншини.

Вид на амфітеатр 62 Фестивалю культури русинів-українців Словаччини

ТРАВЕНЬ

4.05. Горлиці. Міська бібліотека організувала дебату «Як розвинути потенціал громадянської активності мешканців льокальної Польщі?», від ОЛ участ взяла секретар Наталія Гладик.

20.05. Кросно. В вернісажу XV Лемківського Єрусалима „Автопортрет потрійний” взяла участ секретар ОЛ Н.Гладик, голова гуртка ОЛ в Вільхівці І.Торопила.

21.05. Чорне. Центр культури ім. Б. І. Антонича в рамках «Спіткань з Лемківщином» організував порядкування цмонтеря, в яким взяли участ учні українського ліцею з Лігниці під опіком

Тернопіль, Лемківська церков Воснесіння Господнього

Адама Вев'юрки.

21-22.05. Вільхівець. На Празник св. Миколая з Мир Ликійских ОЛ організувало XXVI Лемківський кermеш. В програмі дводенного Свята виступили м.ін. ансамблі з Короснянщини, Лігниць і Словаччини.

22.05. Івано-Франківск. В урочистостях посвячення лемківської церкви свв. Кирила и Мефодія, збудованої в традиційному стилі в пам'ят про депортацію 1944-1946 рр., взяли участь представники Товариства «Лемківщина», СФУЛО, лемки з України, Польщі, Словаччини.

26.05. Новиця. Греко-католицькі отці Краківсько-Криницького деканату організували «Малу Сарепту» - інтеграційну зустріч діти и молоді при молитві и спорті.

ЧЕРВЕНЬ

5.06. Вроцлав. Гурток Об'єднання лемків у Вроцлаві зорганізував Ден дітини. Забави и конкурси для діти приготували Юстина и Адам Вишовски і Лідія Тилявска.

9.06. Тернопіль. Освячено дерев'яну лемківську церкву Воснесіння Господнього, яку

громада будувала од 2013 р. На Тернопільщині каждая третя родина – то родина переселенців, не лем з Лемківщини, а й Надсяня, Холмщини, Підляшя.

17.06. Варшава. Голова ОЛ Ш.Клапик взяв участь в спітканю Президента РП з меншинами національними и етнічними.

17-19.06. Свидник. Союз русинів-українців Словаччини організував 62. Свято культури русинів-українців Словаччини. ОЛ представляв з-к голови ОЛ В. Шлянта.

25-26.06. Елленвіл. США Організація Оборони Лемківщини організувала XVI Лемківську ватру. З концертом виступив м.ін. гурт «Демай» з Громадки, б. Лігниць.

27-29.06. Криниця. Стартував 19-ий Міжнародний фольклорний фестиваль «Світ під Кычером». Ансамблі світа вказали свою культуру м.ін. в Санковій, Бортнім, Ропиці Рускій.

XV Лемківський ерусалим: Тетяна Скоромна „Я - збити фігури”

ВАТРА

lem.www - вартат заздріти, послухати...

Центр культури ім. Б.-І. Антонича в Горлицях:
концерти, виставки, прелекції, презентації;
Бібліотека ім. Василя, Теофіля и Олександра Куриллів,
кімната присвячена Б.-І. Антоничу
www.facebook.com/CKAntonycz

Свято лемківської культури "Лемківська ватра"
Ждиня, 22-24 липня 2016 р.
www.watrzdynia.pl; www.lemkounion.republika.pl

Лемківська освітня фундація ім. І. Криницького
www.lemkoeducationfound.republika.pl

Радіо „Скриня” Передачі: четвер 19:05 - 20:00
skrynja@radio.rzeszow.pl

www.radio.rzeszow.pl/media-box

„Лемківська сторінка” www.nasze-slowo.pl

Радіо „Радіо лемко” www.radio-lemko.pl

„Лемколянд” www.lemkoland.com

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 4 у Лігниць

ім. Б.І. Антонича - www.zso4legnica.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 у Перемишлі

ім. М. Шашкевича - www.szaszku.edu.pl

Світова федерація українських-лемківських

об'єднань www.sfulo.com

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛ
(в тім часопис **ВАТРА**):

Еміль Стремечкий, Шпротава – 150,-
Іван Тирпак, Любін - 100 зл.

Сердечно дякуємо. Спаси Боже!

Охочим допомогти нам
подаємо наш банківський рахунок:

BANK PEKAO SA

83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Редакція **ВАТРИ**

Головна управа ОЛ

Передплата ВАТРИ

Ціна одного примірника 3 зл. + 1,75 зл. поштової оплати в Польщі.

Річна передплата 4 x 3 зл. + 7,00 зл. (кошти пересилки) = 19,00 зл.

Від закордонної пересилки однієї „Ватри” поштова оплата - 13 зл.

Річна закордонна передплата 4 x 3 зл. + 52,00 зл. (кошти пересилки) = 64,00 зл.

Передплату замовляти за адресою Редакції.

Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków

BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Видає / Wydaje

ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW

Zarząd Główny

ul. Jagiełły 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906

www.lemkounion.republika.pl; lemkounion@poczta.onet.pl

ВАТРА
квартальник

Редагує колегія

Вікторія ГОЙСАК головний редактор / дизайн Еміль ГОЙСАК

Адам ВЕВ'ЮРКА редактор на Західні Землі e-mail: adamwiew@wp.pl

Штефан КЛАПИК, Наталія ГЛАДИК, Василь ШЛЯНТА, Катерина КОВАЛЬСКА

Технічне оформлення

FHU „LEBO” Gorlice; Drukarnia „Kwadrat” Nowy Sącz

ADRES REDAKCJI ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: redakcja.watra@interia.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz korektę językową nadesłanych tekstów.
Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

Міля и Марія на своїм блогу <http://makelifelemko.blogspot.com> пропонують нам смачну кухню и все оригінальну моду

[БЛОГ. WWW]

Часто питаєть ся, де можна купити одяг в стилі етно. Очевидно в інтернеті!
Де конкретні? Під знімками на блогу замістилам мотузки до різних крамниць.
Зближатеся сезон на Ватри, за то треба юж думати о своїх ватряних стилізаціях :)
Того рока зас будеме полювати з апаратом на оргінальні вбраних учасників Ватри в Ждини!
Вшитки стильови лемкині будут могли ся запрезентувати під час виборів „Міс Лемковини”.
Рекомендую участ, бо то барз добра забава і можна виграти цінни нагороди :)

Ватряни

закупи

(страва зо свіжима комперями)

печени комперяни галушки зо сиром

Картопляну масу
зробити так:
остругати дакий кільограм
компері, потерти на терці,
легко одцідити, додати 1-2
яйця, 2-3 лжиці муки, сіль
и добрі вимішати.

З маси зробити колічка, на
них положити сир (сир при-
готувати як на пироги) або
бриндзу и зіпити.

Галушки робити на велькіст
яйця, класти на добрі змаше-
ну бляху, кус полати маслом,
можна полати яйцьом
и впечи на рум'яно.

Джерело: В.П. Андрішшин, Лемківська кухня

Матір Божа Оранта

Пам'ятник Великого Кобзаря Тараса Шевченка -

поета, письменника, маляра, громадського і політичного діяча (1814 - 1861), посвячений во Львові 24 серпня 1992 р.
Автори пам'ятника - лемківські скульптори Володимир і Андрій Сухороски зо Львова. Пам'ятник має в собі багату символіку. Над вшлиткими поставами, котри показують історію України од Київської Руси до XX ст., височіє Матір Божа Оранта, яка благословит тих, хто приходить до пам'ятника і задумується над тяжком дорогом України до власної незалежності. Прозорий німб над головою Богородиці виростає з крил ангелів, а про надію на благословенне майбутнє свідчать головки ангелів, які позерають з неба на нас і на постаї нижче зображених князів, гетьманів, простих людей...

